

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διάδοση γεωσκοπικών δορυφορικών δεδομένων για εμπορικούς σκοπούς»

COM(2014) 344 final — 2014/0176 (COD)

(2015/C 012/09)

Εισηγητής: ο κ. McDonogh

Στις 17 και στις 18 Ιουλίου 2014 αντιστοίχως, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισαν να ζητήσουν, σύμφωνα με το άρθρο 114, εδάφιο 1, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διάδοση γεωσκοπικών δορυφορικών δεδομένων για εμπορικούς σκοπούς

COM(2014) 344 — 2014/0176 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Σεπτεμβρίου 2014.

Κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 151 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 4 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Το αντικείμενο της πρότασης οδηγίας έχει καθοριστική σημασία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα θέματα παγκόσμιου ενδιαφέροντος και η ευημερία των πολιτών της Ευρώπης θα καθοριστούν σε σημαντικό βαθμό στο μέλλον από τον έλεγχο και την εκμετάλλευση των δεδομένων που σχετίζονται με τον κόσμο μέσα στον οποίο ζούμε. Σήμερα, τα δεδομένα αυτά διαμορφώνονται και ελέγχονται κατά μεγάλο μέρος από τις Ηνωμένες Πολιτείες και από άλλες χώρες εκτός της ΕΕ. Έχει ζωτική σημασία η Ευρώπη να προωθήσει το διαστημικό της πρόγραμμα και την παραγωγή και διάδοση γεωσκοπικών δεδομένων, κατά τρόπο ώστε να μην υστερεί πλέον στον συγκεκριμένο τομέα και να μετατραπεί σε πρωτοπόρο του εξαιρετικού αυτού βιομηχανικού τομέα.

1.2 Η ΕΟΚΕ τάσσεται σθεναρά υπέρ της θέσπισης ενός σαφούς κανονιστικού πλαισίου προκειμένου να διευκολυνθεί η ανάπτυξη της διαστημικής βιομηχανίας στην Ευρώπη και η εκμετάλλευση των γεωσκοπικών δεδομένων προς στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης και της ευημερίας των Ευρωπαίων πολιτών. Η ΕΟΚΕ επικροτεί συνεπώς την ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα την προτεινόμενη οδηγία για τη διάδοση δορυφορικών γεωσκοπικών δεδομένων για εμπορικούς σκοπούς.

1.3 Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης την παρούσα πρόταση στο ευρύτερο πλαίσιο της ευρωπαϊκής διαστημικής πολιτικής, η οποία είναι ζωτικής σημασίας τόσο για τη μελλοντική ευημερία και ασφάλεια της ΕΕ όσο και για την επίτευξη του στόχου της έξυπνης, διατηρήσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης που προκρίνεται από τη στρατηγική «Ευρώπη 2020»⁽¹⁾.

1.4 Επιπλέον, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η οδηγία οφείλει να θεσπίσει ένα διαφανές, δίκαιο και συνεκτικό νομικό πλαίσιο με στόχο να διασφαλίσει την ορθή λειτουργία και ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς διαστημικών προϊόντων και υπηρεσιών, προβαίνοντας ιδιαίτερα στην καθιέρωση ενός κοινού πλαισίου για τη διανομή δορυφορικών δεδομένων υψηλής ευκρίνειας (HRSD).

⁽¹⁾ «Ευρώπη 2020» — Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, COM(2010) 2020.

1.5 Η ΕΟΚΕ είναι ικανοποιημένη από τις διατάξεις της οδηγίας, με τις οποίες επιδιώκεται η καθιέρωση ενός ενωσιακού προτύπου για την εμπορική εξάπλωση των HRSD.

1.6 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ανάπτυξη της εμπορικής διαστημικής βιομηχανίας στην Ευρώπη υπήρξε υπερβολικά βραδεία και εκτιμά ότι θα μπορούσαν να έχουν δημιουργηθεί ενωρίτερα περισσότερες θέσεις εργασίας και να επιτευχθεί μεγαλύτερη ευημερία χάρη στη διαστημική τεχνολογία και τα διαστημικά δεδομένα. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επιταχύνει τη χάραξη πολιτικών και τη διαμόρφωση ενδεδειγμένου νομικού πλαισίου στον τομέα του διαστήματος για την προαγωγή της προστασίας, της ασφάλειας, της βιωσιμότητας και της οικονομικής ανάπτυξης στον διαστημικό τομέα, καθώς και για τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς διαστημικών προϊόντων και υπηρεσιών.

1.7 Η ΕΟΚΕ έχει την πεποίθηση ότι οι πολιτικές της ΕΕ θα πρέπει να στηρίζουν καλύτερα τις ΜΜΕ εκείνες των 28 κρατών μελών της Ένωσης που καταβάλλουν προσπάθειες να ανταγωνιστούν και να αναπτυχθούν στην αγορά των γεωσκοπικών δεδομένων. Πιο συγκεκριμένα, η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε να υιοθετηθούν πολιτικές με τις οποίες να αίρονται τα παράλογα εμπόδια που τίθενται στην εσωτερική αγορά και τα οποία συνδέονται με την ελάχιστη οικονομική κλίμακα, έχοντας αρνητικές επιπτώσεις κυρίως στις ΜΜΕ.

1.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί εξάλλου σκόπιμο να υποβληθούν προτάσεις για τη χάραξη μιας πολιτικής για τις δημόσιες συμβάσεις στον τομέα του διαστήματος με σκοπό την ανάπτυξη της εμπορικής πτυχής του, η οποία εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από θεσμικές συμβάσεις.

1.9 Η ΕΟΚΕ, τέλος, θα επιθυμούσε να υιοθετηθούν πολιτικές που θα έχουν ως αποτέλεσμα την εκπαίδευση περισσότερων μηχανικών, επαγγελματιών του τομέα των ΤΠΕ και αποφοίτων διοίκησης επιχειρήσεων για να απασχοληθούν στη διαστημική βιομηχανία, ιδίως δε για τις ταχέως αναπτυσσόμενες αγορές των φορέων παροχής και μεταπώλησης δεδομένων, καθώς και των φορέων παροχής υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας και γεωγραφικής πληροφόρησης.

1.10 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η ασφάλεια έχει ζωτική σημασία για τους πολίτες της Ένωσης. Θεωρεί, ωστόσο, ότι ανεξάρτητα από τις διατάξεις της πρότασης οδηγίας, η υιοθέτηση μιας πιο ολοκληρωμένης κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής ασφαλείας θα επέτρεπε, μεταξύ άλλων, να αντιμετωπιστεί το ζήτημα του υπερβολικά περιοριστικού έλεγχου των δορυφορικών δεδομένων υψηλής ευκρίνειας (HRSD) εκ μέρους περιορισμένου αριθμού κρατών μελών.

1.11 Η ΕΟΚΕ καλεί, επίσης, το Συμβούλιο να εργαστεί σε πνεύμα αρμονίας για την ανάπτυξη και την προώθηση της ευρωπαϊκής διαστημικής πολιτικής, η οποία θα προαγάγει την ειρήνη, την ασφάλεια και την οικονομική ανάπτυξη, υιοθετώντας μια ανοικτή και συνεργατική προσέγγιση της ανάπτυξης και της αξιοποίησης της διαστημικής τεχνολογίας και των δεδομένων που αυτή παράγει.

1.12 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή της Επιτροπής στις παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της σχετικά με τη διαστημική πολιτική ⁽²⁾.

2. Προτεινόμενη Οδηγία

2.1 Στην προτεινόμενη οδηγία εξετάζεται το θέμα της διάδοσης γεωσκοπικών δορυφορικών δεδομένων στην Ένωση για εμπορικούς σκοπούς και, ειδικότερα, το ζήτημα του καθορισμού και του ελέγχου δορυφορικών δεδομένων υψηλής ευκρίνειας (HRSD), ως ξεχωριστής κατηγορίας δεδομένων που απαιτούν ένα διαφοροποιημένο κανονιστικό καθεστώς όταν διαδίδονται για εμπορικούς σκοπούς.

2.2 Τα HRSD χρησιμοποιούνται για τη διάθεση γεωσκοπικών προϊόντων και υπηρεσιών σε μια διαρκώς αναπτυσσόμενη αγορά. Τα HRSD έχουν καταστεί πλέον απολύτως αναγκαία για την παρακολούθηση του περιβάλλοντος, τον πολεοδομικό σχεδιασμό, τη διαχείριση των φυσικών πόρων, καθώς και για την αντιμετώπιση καταστροφών και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

2.3 Αλλά τα HRSD είναι επίσης σημαντικά για την ασφάλεια και την άμυνα των κρατών μελών, με αποτέλεσμα η παραγωγή και διάδοσή τους από εμπορικούς φορείς να ρυθμίζεται μεμονωμένα από το κάθε κράτος μέλος στο οποίο είναι καταχωρισμένοι οι εν λόγω φορείς. Ως εκ τούτου, δεν υπάρχει επί του παρόντος κοινή προσέγγιση σε εθνικό κανονιστικό επίπεδο για την επεξεργασία HRSD ούτε και για υπηρεσίες και προϊόντα που προέρχονται από τα εν λόγω δεδομένα. Αυτό οδηγεί σε ένα κατακεραματισμένο κανονιστικό πλαίσιο σε ολόκληρη την Ευρώπη, που χαρακτηρίζεται από έλλειψη συνοχής, διαφάνειας και προβλεψιμότητας και το οποίο, ως εκ τούτου, εμποδίζει τις αγορές να αναπτύξουν πλήρως τις δυνατότητές τους.

⁽²⁾ ΕΕ C 67, 6.3.2014, σ. 88, ΕΕ C 327, 12.11.2013, σ. 38, ΕΕ C 341, 21.11.2013, σ. 29, ΕΕ C 299, 04.10.2012, σ. 72, ΕΕ C 43, 15.2.2012, σ. 20, ΕΕ C 44, 11.2.2011, σ. 44, ΕΕ C 339, 14.12.2010, σ. 14, ΕΕ C 162, 25.6.2008, σ. 24-30.

2.4 Στόχος της προτεινόμενης οδηγίας είναι η διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς για προϊόντα και υπηρεσίες HRSD, με την καθιέρωση ενός συνεκτικού νομικού πλαισίου για τη διανομή HRSD σε συνδυασμό με ένα ικανοποιητικό και επαρκές επίπεδο πληροφοριών σχετικά με την προσβασιμότητα των HRSD για εμπορικούς σκοπούς, καθώς και η διευκόλυνση του ανταγωνισμού σε επίπεδο παρόχων δεδομένων, τόσο με τη θέσπιση ενός διαφανούς, προβλέψιμου και δίκαιου νομικού πλαισίου σε όλα τα κράτη μέλη όσο και με την εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων σε ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ.

2.5 Πιστεύεται ότι η εφαρμογή της προτεινόμενης οδηγίας θα αποφέρει θετικά οικονομικά αποτελέσματα λόγω του υψηλότερου επιπέδου διαφάνειας, ασφάλειας δικαίου και επιχειρηματικής προβλεψιμότητας όσον αφορά τη διάδοση διαστημικών δεδομένων. Η επίδρασή της αναμένεται να είναι επίσης ευεργετική για την ίδρυση και ανάπτυξη επιχειρήσεων και την άσκηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, την πώληση γεωσκοπικών δεδομένων και την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα. Εκτός από την άμεση ανάπτυξη της απασχόλησης στις επιχειρήσεις μεταπώλησης δεδομένων/υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας και στις επιχειρήσεις που παρέχουν δεδομένα, είναι πιθανή μια πρόσθετη ανάπτυξη της απασχόλησης σε άλλα επίπεδα της αλυσίδας αξίας (δηλαδή στις επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν HRSD, τους κατασκευαστές και τους φορείς εκμετάλλευσης δορυφόρων), ως αποτέλεσμα της καθιέρωσης υπηρεσιών υψηλότερης ποιότητας και ανταγωνιστικότερων τιμών. Επίσης, αναμένεται επιπλέον έμμεση ανάπτυξη της απασχόλησης, δεδομένου ότι η δημιουργία μίας νέας θέσης εργασίας στον διαστημικό κλάδο οδηγεί έως και σε πέντε νέες θέσεις εργασίας σε άλλους τομείς.

2.6 Η πρόταση οδηγίας περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο τις εξής διατάξεις:

- α) σαφή ορισμό των HRSD βάσει των τεχνικών παραμέτρων που είναι ζωτικής σημασίας για την παραγωγή των εν λόγω δεδομένων·
- β) προσδιορισμό της διαδικασίας που πρέπει να ακολουθείται από τα κράτη μέλη για τον έλεγχο και την έγκριση της διάθεσης των HRSD για εμπορικούς σκοπούς·
- γ) περιγραφή του συστήματος υποβολής εκθέσεων που πρέπει να ακολουθείται από τα κράτη μέλη προκειμένου να είναι η Επιτροπή σε θέση να ασκεί επαρκή εποπτεία της εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας.

2.7 Τα κράτη μέλη οφείλουν να μεταφέρουν την παρούσα οδηγία στο εθνικό δίκαιο έως την 31η Δεκεμβρίου 2017.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ανάπτυξη των διαστημικών τεχνολογιών, προϊόντων και υπηρεσιών είναι καθοριστικής σημασίας για το μέλλον της Ευρώπης. Όπως επισημάνθηκε παλαιότερα από την ΕΟΚΕ: «Η σημασία του διαστήματος για τη βελτίωση των γνώσεων, την αύξηση της ευημερίας και της οικονομικής ισχύος και την τόνωση της καινοτομίας είναι τεράστια»⁽³⁾. Τα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη μιας ακμάζουσας αγοράς ευρωπαϊκών διαστημικών εφαρμογών πιστεύεται ότι θα είναι ιδιαίτερος αξιοσημείωτος.

3.2 Η Ευρώπη είναι η μόνη που διαθέτει την ικανότητα να προωθήσει μια διαστημική πολιτική που θα προάγει την ειρήνη, την ασφάλεια και την οικονομική ανάπτυξη, σύμφωνα με μια ανοικτή και συνεργατική προσέγγιση της ανάπτυξης και της εκμετάλλευσης της διαστημικής τεχνολογίας και των δεδομένων που αυτή παράγει.

3.3 Αν και αναγνωρίζει ότι η ασφάλεια έχει ζωτική σημασία για την Ένωση, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, ανεξάρτητα από τις διατάξεις της πρότασης οδηγίας, η υιοθέτηση μιας πιο ολοκληρωμένης κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής ασφαλείας θα επέτρεπε, μεταξύ άλλων, να αντιμετωπιστεί το ζήτημα υπερβολικά περιοριστικού ελέγχου των δορυφορικών δεδομένων υψηλής ευκρίνειας (HRSD) εκ μέρους περιορισμένου αριθμού κρατών μελών.

3.4 Η Ευρώπη χρειάζεται μια ευδοκίμουσα εμπορική διαστημική βιομηχανία σε όλους τους τομείς της αλυσίδας αξίας⁽⁴⁾ προκειμένου να μπορέσει να διατηρήσει την αυτόνομη πρόσβασή της στη διαστημική τεχνολογία και στα γεωσκοπικά δορυφορικά δεδομένα και να αναπτύξει μια ισχυρή, ανεξάρτητη διαστημική βιομηχανία.

3.5 Η ΕΕ καθυστέρησε υπερβολικά να προβεί στη διαμόρφωση των πολιτικών και των νομικών πλαισίων που απαιτούνται τόσο για τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς διαστημικών προϊόντων και υπηρεσιών όσο και για την προώθηση μιας ακμάζουσας βιομηχανίας στον τομέα της παραγωγής και της εκμετάλλευσης διαστημικών δεδομένων. Η βραδεία επιχειρηματική ανάπτυξη περί τις κατάντη διαστημικές εφαρμογές στην Ευρώπη συνεπάγεται απώλειες –από πλευράς καινοτομίας, δημιουργίας πλούτου και θέσης στην παγκόσμια αγορά– σε διάφορους διαστημικούς τομείς, με αποτέλεσμα να ωφελούνται οι ΗΠΑ, η Ρωσία, η Κίνα και άλλες χώρες.

⁽³⁾ CCM/115 — CES2861-2013, pt. 3.1.

⁽⁴⁾ Η αλυσίδα αξίας περιλαμβάνει φορείς διαχείρισης δορυφόρων, παρόχους δεδομένων, μεταπωλητές δεδομένων (που προβαίνουν στην πώληση HRSD προερχόμενων από φορείς διαχείρισης δορυφόρων και παρόχους δεδομένων εντός και εκτός της ΕΕ), παρόχους υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας, παρόχους υπηρεσιών γεωγραφικής πληροφόρησης, ερευνητικά ιδρύματα, κυβερνήσεις και ιδιώτες πελάτες.

3.6 Η Ευρώπη χρειάζεται μια προορατική εμπορική στρατηγική για την ανάπτυξη των δικών της διαστημικών τεχνολογιών, προϊόντων και υπηρεσιών σε μια ταχύτατα αναπτυσσόμενη παγκόσμια αγορά. Η εν λόγω στρατηγική προϋποθέτει συναίνεση και συντονισμό σε ευρωπαϊκή κλίμακα, με μέλημα την άρση των εσωτερικών φραγμών που παρακωλύουν την ανάπτυξη.

3.7 Η εμπορική στρατηγική απαιτείται να περιλαμβάνει ένα συνεκτικό και σταθερό κανονιστικό πλαίσιο, μια ισχυρή βιομηχανική βάση εδραζόμενη ουσιαστικά στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), στοιχεία ανταγωνιστικότητας και οικονομικής αποδοτικότητας, αγορές για τις εφαρμογές και τις υπηρεσίες, καθώς και τεχνολογικά αυτόνομη πρόσβαση στο διάστημα, διαστημική τεχνολογία, προϊόντα και υπηρεσίες. Οι απαιτήσεις αυτές έχουν τεθεί ρητά στη διαστημική βιομηχανική πολιτική της ΕΕ ⁽⁵⁾.

3.8 Για την εδραίωση μιας ισχυρής εμπορικής διαστημικής βιομηχανίας στην Ευρώπη, η ΕΕ οφείλει να προωθήσει μια κρίσιμη μάζα ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, από τις ΜΜΕ έως τους μεγάλους παγκόσμιους οργανισμούς, που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παραγωγής και της εκμετάλλευσης προϊόντων και υπηρεσιών βασισμένων σε δορυφορικά δεδομένα.

3.9 Χρειάζονται επίσης πολιτικές που θα έχουν ως αποτέλεσμα την εκπαίδευση περισσότερων μηχανικών, επαγγελματιών του τομέα των ΤΠΕ και αποφοίτων διοίκησης επιχειρήσεων για να απασχοληθούν στη διαστημική βιομηχανία, ιδίως δε για τις ταχέως αναπτυσσόμενες αγορές των φορέων παροχής και μεταπώλησης δεδομένων, καθώς και των φορέων παροχής υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας και γεωγραφικής πληροφόρησης.

3.10 Η ανάπτυξη του εμπορικού διαστημικού τομέα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις θεσμικές συμβάσεις. Η θέσπιση νομοθετικών ρυθμίσεων με σκοπό τη χάραξη πολιτικής για τις συμβάσεις στον τομέα του διαστήματος βιομηχανία, υπό την οπτική της ΕΕ, θα απέβαινε προς όφελος του εν λόγω τομέα.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η ασφάλεια έχει ζωτική σημασία για τους πολίτες της Ένωσης. Ωστόσο, ένας υπερβολικά περιοριστικός έλεγχος των δορυφορικών δεδομένων υψηλής ευκρίνειας (HRSD) εκ μέρους περιορισμένου αριθμού κρατών μελών εμποδίζει σε μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής εμπορικής αγοράς γεωσκοπικών δεδομένων, με αποτέλεσμα ανταγωνιστές εκτός ΕΕ να εκμεταλλεύονται την κατάσταση.

4.2 Διαπιστώνεται έλλειψη αξιόπιστων πληροφοριών σχετικά με το μέγεθος και τη δραστηριότητα του τομέα που ασχολείται με την ανάπτυξη δορυφορικών εφαρμογών και υπηρεσιών στην Ευρώπη. Εν προκειμένω, κρίνεται σκόπιμη η διενέργεια μελέτης σχετικά με τις διάφορες συνιστώσες της αλυσίδας αξίας που συμβάλλουν στην ανάπτυξη κατάντη διαστημικών εφαρμογών. Η ύπαρξη έγκυρων στοιχείων όσον αφορά τις δυνατότητες αύξησης των θέσεων εργασίας και δημιουργίας πλούτου στους διάφορους τομείς της εν λόγω βιομηχανίας θα είχε ως αποτέλεσμα την τόνωση της αγοράς και την παροχή μεγαλύτερης πολιτικής υποστήριξης.

4.3 Η αγορά δορυφορικών δεδομένων υψηλής ευκρίνειας (HRSD) της ΕΕ δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς σε σύγκριση με αυτήν των ΗΠΑ, όπου η αγορά είναι ενιαία. Η ισχυρή θέση των βιομηχανιών γεωσκόπησης των ΗΠΑ βασίζεται σε δορυφορικά συστήματα προηγμένης τεχνολογίας, σε ένα σαφές θεσμικό πλαίσιο και σε ευρεία ζήτηση εκ μέρους του κοινού για εμπορικά HRSD και υπηρεσίες. Επιπλέον, οι ανταγωνιστές των ΗΠΑ επωφελούνται των πολύ αποτελεσματικών συνεργειών μεταξύ του μη στρατιωτικού και του στρατιωτικού/αμυντικού τομέα σε όρους Ε&Α. Εκτός από τον ισχυρό ανταγωνισμό που ασκούν οι ΗΠΑ, υπάρχουν ισχυροί ανταγωνιστές και από την Ινδία, την Κίνα, τον Καναδά, την Κορέα και την Ταϊβάν που εισάγουν HRSD στην ευρωπαϊκή αγορά μέσω μεταπωλητών δεδομένων.

Βρυξέλλες, 15 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽⁵⁾ COM(2013) 108 final.